

חודש תמוז הקהל וגאולה

איך מתקיימת
"מידה כנגד מידה"
במצוות הקהל?

י"ט כסלו, ה'תשכ"ז

לח. דובר כמ"פ²⁰¹ — ע"פ המבואר בספרי מוסר, ספרי חקירה וספרי קבלה וחסידות, וכן הוא בפשוטם של דברים — שקיום כל מצוה צריך להיות מצד ציווי הקב"ה, כפי שאומרים בברכת המצוות: "אשר קדשנו במצוותיו וצונו", אבל, ביחד עם זה, יש לכל מצוה סגולה מיוחדת, כפי שנתפרש בכתוב בנוגע לכמה מצוות הענין המיוחד בשכר המצוה: "למען ירבו ימיכם"²⁰², "למען גו' והארכת ימים"²⁰³, וכיו"ב, וכמארז"ל בנוגע למצות הצדקה שהיא כללות כל המצוות²⁰⁴: "עשר בשביל שתתעשר"²⁰⁵. וכמו"כ ישנה ההוראה הכללית שמדתו של הקב"ה היא "מדה כנגד מדה"²⁰⁶, אבל אין זה מדוד לפי מדת האדם, אלא ה"מדה כנגד מדה" היא רק בנוגע לאותו ענין, אבל בענין זה גופא — כמה פעמים ככה, וכברכתו של הקב"ה שתוספתו מרובה על העיקר²⁰⁷.

ומזה מובן גם בנוגע למצות הקהל — כפי שלמדים ממצות ראי', שיש לה כמה ענינים משותפים עם מצות הקהל (כנ"ל סל"ו שכמה פרטים למדים זה מזה), וכסגנון הכתוב "בבוא כל ישראל ליראות .. הקהל את העם גו'":

במצות ראי' נתפרש השכר בכתוב — כפי שלמדים מניקוד התיבות — "יראה (כתיב, וקרינן) יראה, כדרך שבא לראות כך בא ליראות"²⁰⁸, והיינו, שע"ז שמקיים המצוה ליראות, רואה הוא את פני ה'.

ומזה מובן גם בנוגע לפעולה דמצות הקהל — במדתו של הקב"ה שהיא מדה כנגד מדה — שגם הקב"ה יקיים "הקהל את העם האנשים והנשים והטף וגרך אשר בשעריך",

וכיון שמדובר אודות מצות הקהל כפי שמתקיימת ע"י הקב"ה — אין בזה הגבלות,

— ולא כמו בנוגע לבנ"י שאינם בעלי-בתים כו', כפתגם רבינו נשיאנו²⁰⁹: לא מרצונו גלינו מארץ ישראל, ולא בכחותינו נצא מהגלות כו', כי, "מפני חטאינו גלינו מארצנו"²¹⁰, ולכן, ביטול הגלות נעשה ע"ז שמבטלים את החטאים שהם סיבת הגלות —

כך, שביכלתו לקיים מצות הקהל בכל הפרטים — להקהיל את בנ"י בבית המקדש הבנוי בירושלים הבנוי, ומלך בן דוד על כסאו נשיא להם לעולם, שאז ה"ה קורא פרשיות המלך לפני כל "האנשים והנשים והטף וגרך אשר בשעריך".

ויתירה מזה — כאמור לעיל שתוספתו של הקב"ה מרובה: במצות הקהל — אף שהחיוב הוא להקהיל "האנשים והנשים והטף", הרי ישנם כאלו שפטורים מהקהל, כמו חגר ברגליו (כדאיתא במסכת חגיגה¹⁹³).

ואילו בנוגע ל"הקהל" שנעשה ע"י הקב"ה — מצינו בהבטחת הגאולה העתידה ש"קהל גדול ישובו הנה"²¹¹, וכיון שהמציאות ד"קהל גדול" נעשית ע"ז שהקב"ה מקהיל אותם, הרי הוא מבטל גם את כל ההגבלות שישנם בנוגע למצות הקהל ע"י בני-אדם — "בם עור ופיסח הרה ויולדת יחדיו"²¹¹, היינו, שגם חגר שפטור ממצות הקהל, הוא בכלל "קהל גדול (ש)ישובו הנה"²¹².

לט. וככל שמוסיפים ומהדרים בקיום הענין דמצות הקהל התלוי בנו עתה, בנוגע לרוחניות המצוה ושרשי המצוה,

— להקהיל אנשים נשים וטף למען ישמעו ילמדו ויראו כו', והיינו, שעושים את ה"כינוס" במקום קדוש, ובאווירה של קדושה, על מנת לעשות את כל דברי התורה הזאת, שע"ז מבטיחים שההחלטות יהיו ע"פ התורה והמצוה (ובודאי שלא יחליטו החלטות הפכיות, ולא יתחשבו במה שיאמרו הגויים, או יהודים שמתנהגים כגויים ("אידישע גויים")) — אזי מכינים ומקדימים וממהרים וממשיכים למטה בגלוי את ה"הקהל" שע"י הקב"ה — "בם עור ופסח הרה ויולדת יחדיו קהל גדול ישובו הנה". וכשם שמצות הקהל היתה צריכה להיות דוקא בשמחה, כ"זמן שמחתנו", הנה באופן כזה יהי גם הענין ד"קהל גדול ישובו הנה" — כמ"ש בנבואה²¹³: "ושמחת עולם על ראשם",

בקרב ממש, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח בן דוד, יבוא ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו.